کوشتنی شەرەف پەلەهەورێکی ڕەشی نەریتی کوردەواری

کرمانج حەقی ــ فینلاند
kurmanc@angelfire.com

کوژرانی فاتیمای ٢٦ ساڵە بە دەستی باوکی لە شاری ئوپسەلای سوید و بڵاو بوونەوەی دەنگۆی ئەم تاوانە دڕندانەیە لە میدیاکانی جیهاندا بوو بە هۆی هەژاندنی کۆمەڵگای کوردی.

لە سەراسەری جیهان، ڕۆژانە بەدەیان ئافرەت دەبنە قوربانی باوکسالاری، دەستدرێژی، فرۆشتن و دەیان هۆی دیکەی نامرۆڤانەی باو لە کۆمەڵگای مرۆڤایەتیدا، هەرکام لەو تاوانانە جێی لەسەر راوەستان و لێکۆڵینەوە و گفتگۆ لە سەر کردنن.

فاتیما یەکەم قوربانی «نامووس» نەبووە و بەداخەوە دوایین کەسیش نیە، بەڵام ئەوەی کە کوژرانی ناوبراو ئەوەندە دەنگی دایەوە، جێگای سەرنجە، ناوبراو لە ساڵی ١٩٩٨وە بۆ بڕیاردانی مافی دیاری کردنی چارەنووسی خۆی بەرهەڵستی کۆنترین و دواکەوتووترین نەریتەکانی باو لە ناو کۆمەڵگای کوردەواری دا بووە، هەر ئەو کردەوەی ئەویش کە لە لایەن گەلێک لە کوردەکان بە شێوەیەکی نێگاتیڤ چاوی لێدەکرا، فاتیمەی کردبووە سەمبۆلی خەبات بۆ مافە زەوتکراوەکانی کچانی جیهانی سێهەم لەوانە کچانی کورد.

کۆمەڵگای کوردەواری، کۆمەڵگایەکی لە یەک پچراو و ژێرخانی لە حاڵی پرش و بڵاوبوونە، بوونی چوار سنووری دەسکرد، بۆتە هۆی ناسکتر بوون و بەهەستتر بوونی کۆمەڵی کوردەواری و بە هۆی درێژە کێشانی نزیک بە سەدساڵ شەڕ و تاڵانی داسەپاو بە سەر کوردستاندا، گەلی کورد بەختی ئەوەیان پێ ڕەوا نەبینراوە، گەشە بە کولتووری خۆیان بدەن. کورد هەروەک کە باوە، زۆرجار لە سەر بڕیاری بەهەڵەی خۆی سوورە و تا ئەنجامدانی بڕیارەکە پەژیوان نابێتەوە، ئەوەش نەتەنیا لە ژیانی کۆمەڵایەتیدا، ڕەنگیداوەتەوە بەڵکوو بگرە بوەتە نەریتێکی سیاسی کوردیش.

بەرپرسایەتی کوژرانی فاتیما، ناکرێ تەنیا بخرێتە ئۆباڵی باوکی تاوانباری ئەو کچە شەهیدە، مرۆڤ بەرهەمی کۆمەڵگایە و کۆمەڵگای کوردیش مرۆڤی وەک باوکی فاتیما و دەیان فاتیمای دیکەی پەروەردە کردووە. حیزبە کوردستانیەکان لە سەرووی هەموویانەوە بەرپرسیاری ڕەوشی ئێستان، ئەوان بە لە بیر بردنی خەباتی کۆمەڵایەتی هەموو چوارچێوەی خەباتی خۆیان بۆ وەدەست هێنانی مافی «نیسبی»دیاری کردنی چارەنووس لە چوارچێوەی وڵاتانی کورد بەسەریاندا دابەش کراو، تەرخان کردووە. د. قاسملۆ لە پەرتۆکی کورتەباسێک بە سەر سۆسیالیزم (١٩٨٤)دا ئاماژە بەو نوقستانیەی خەباتی نەتەوایەتی گەلی کورد دەکا و ئەزموونی شۆرشی بارزانی بۆ نموونە دەهێنێتەوە. بەڵام بەداخەوە بەکردەوە هیچکام لە حیزبەکانی کوردی، هەنگاوێکی ئەوتۆیان هەڵنەگرتووە بۆ خاشەبڕ کردنی نەریتی کۆنەپەرستانە. زۆرجار بگرە هاندەری ئەو شێوە بەجێماوەی دەورانی فیۆدالیزم بوون. دوو ژنی و چەند ژنی بەشێک لە ڕێبەران و کادر و ئەندامانی ڕێکخراوە سیاسیەکانی کورد، نیشانەی سیاسەتی یەک بان و دووهەوای ئەو ڕێکخراوانەیە.

سروشتی کەمایەتیەکانی دەرەوەی وڵاتە، بۆ نیشاندانی جیاوازی خۆیان هەندێک، کردەوەی دژ بەو کۆمەڵگایەی کە تێدا دەژین نیشان بدەن، ناچار کردنی مناڵەکان بە پێکهێنانی ژیانی هاوبەش لە گەڵ کەسانێک کە چ پێوەندیەکی خۆشەویستی لەنێوانیاندا نیە، هەڵس و کەوتی جیاوز لە ناو ماڵ و دەرەوەدا لە گەڵ کور و کچ لە وێنەکانی دیمەنە دزێوەکانی کۆمەڵگای کوردیە لە دەرەوەی وڵات. ئێمە بە هەڵە پاراستنی کلتوور و کەسایەتی نەتەوەیی خۆمان لە «زەواجەکانی»مەسلەحەتی، ژن بە ژن، ویستنی شیربایی لە ڕادەبەدەر کە لەڕاستیدا بە مانای فرۆشتنی کچە، دەبینین. ناچار کردنی کچان بە ژیان بە شێوەی کوردستان و لەبەرامبەردا دانی هەموو چەشنە ئازادیەک بە کوڕی ماڵ بە نیشانەی پیاوەتی و بە بیانووی «لە سەر پیاو هیچ دیار نییە»ویژدانە خەوێنراوەکانی خۆمان دەلاوێنینەوە.

کوژرانی فاتیما بۆمن جێگای سەرسوڕمان نەبوو، بەرهەڵستی بەپەلە و خۆ لە گەل شەپۆلی دژ بە کوژرانی ئافرەت خستنی هەندێک لایەنی تەنانەت پشتیوانی «پاراستنی نامووس»ی ماڵ، جێگای سەرسوڕمان و گومان بوو، لەو نێوەدا بەتایبەت تەقەلاکانی جەماعەتی کمۆنیستی کرێکاری، بۆ بە قەولی خۆیان نیشاندانی «دڕندەیی ناسیۆنالیزمی کورد»جێگای سەرنجە، کەسانێک کە دەیانەوێ لە ئاوی گڵاو ماسی بگرن و مەسەلە کۆمەڵایەتیەکان

تەنیا بە شێوەی رەش و سپی ببینن وبە مەبەستی سیاسی خۆیان بەکار بەرن، تاوانیان لە تاوانی باوکی فاتیما کەمتر نیە.

کمۆنیسم و هیچکام لە ئیدئۆلۆژیەکانی توندرەو ناتوانن بەتەنیا چارەسەری کێشە کۆمەڵایەتیەکان بکەن، هەر لە چینی کمۆنیستەوە تا کووبای سوپەر کمۆنیست و لەمەوبەریش سۆڤیەتی کانگای سۆسیالیزمی لە نوعی لێنین، پڕە لە وێنەکانی لەبڕاننەهاتووی سەربڕین و کڕین و فرۆشتنی ژنان و کچانی بێتاوان.

گرفتەکۆمەڵایەتیەکان، بە شێوەی شۆرش و «ابتدا بە ساکن» تەنیا چارەسەر ناکرێن، بەلکوو دەبنە هۆی پێکهێنانی گرفتی دیکەو کۆمەڵگا لە ناو زەلقاوی دژەکاندا دەخنکێنێ، لەو باسە تایبەتیەشدا، پێویست بە دامەزراندنی دیالۆگ و دۆزینەوەی سیستەمێکی پەروەردەیی وا هەیە کە بتوانێ جیهانەکانی نێوان نەوەکانی پێشوو و ئێستا بەتایبەت لە ئوروپا لە یەکتر نزیک بکاتەوە.

کۆمەڵە و رێکخراوە کوردیەکان، دەتوانن و دەبێ، بە پێکهێنانی سمیناری کراوە و بە دان پێدانان بە راستیەکانی کۆمەڵگاکەمان، ببنە هۆی رووخانی گەلێک لە تاریکستانەکانی باو لە ناو نەریتی کوردەواری. ئێمە دەتوانین لە ئەزموونی کۆمەڵگاکانی هیندی و پاکستانی لە بریتانیا کەڵک وەرگرین و لە بری پێک هێنانی نەوەیەکی «عاصی» ، کۆمەڵگایەکی خاوەن دیالۆگ و لەیەک گەیشتووی لە حاڵی گەشە کردندا.

ئێمە لە جیهانێک دەژین، کە لە سایەی گلۆبالیزمدا بە خێرایی لە گۆڕاندایە و بەرگری ئێمە و نەدیتنی راستیەکانی دەوروبەرمان وەک خۆیان، تەنیا دەبێتە هۆی دواکەوتوویی و سکتاریسمی بەپێچەوانەی شەپۆڵەکانی خۆمان.

٢٠٠٢/١/٢٦